

Боднар К. В., аспірант кафедри
економічної політики та менеджменту
*Харківський регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України, Україна*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день, як показує загальноєвропейська практика, успішність регіонального та місцевого розвитку, а також розвитку територіальних громад є лакмусовим папірцем успішності розвитку всієї держави.

Упродовж останніх років в Україні неодноразово порушується питання щодо місця і ролі держави та її регіонів у забезпеченні достойного рівня життя громадян, створенні комфортного середовища для їх розвитку. Однак регіональний розвиток продовжує залежати від суб'єктивних чинників, у тому числі політичних процесів, що не завжди відповідає офіційно визначеним пріоритетам та завданням у сфері регіонального розвитку й регіональної політики.

Теоретичною основою роботи стали наукові праці вітчизняних учених, які досліджували засади формування механізмів державного управління, а саме: Н. Базавлука, В. Бакуменка, М. Білинської, Г. Волинського, Т. Гречка, В. Куйбіди, М. Латиніна, С. Лісовського, С. Романюка, Л. Руденка.

Основною метою написання тез є розкриття сутності поняття публічного управління сталим розвитком регіонів.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання: розглянути поняття сталий розвиток регіону, дослідити сучасний стан та перешкоди на шляху забезпечення ефективного публічного управління регіонального розвитку в Україні.

Сталий розвиток регіону означає підвищення рівня подолання ним несприятливих соціальних, економічних і екологічних ризиків та тенденцій, із спроможністю регіону забезпечувати збалансований розвиток, саморегулювання, самовдосконалення із максимальним використанням внутрішніх, а також зовнішніх позикових ресурсів для задоволення потреб населення регіону. Сталий розвиток регіону обумовлюється визначенням цілей соціального розвитку та виявлення умов щодо їх досягнення, при яких економічні цілі є похідними від соціальних цілей і є засобом забезпечення сталого розвитку в цілому [3, с. 18].

Наша держава може забезпечити сталий розвиток виключно шляхом ефективного використання усіх видів ресурсів (людських, природних, геополітичних), структурно-технологічної трансформації виробництва та наявних конкурентних можливостей (активізація ролі окремої людини в

суспільстві, забезпечення соціальної справедливості й соціальної рівності, ефективна зайнятість, екологічна безпека) [4, с. 310].

Метою сталого розвитку регіону є: забезпечення єдиної цілісної моделі соціального, економічного та екологічного розвитку регіону; зростання добробуту населення регіону; забезпечення динамічного соціально-економічного зростання; збереження навколишнього середовища та раціональне використання й відтворення природно-сировинного потенціалу; задоволення потреб населення регіону на основі розбудови високоефективної економіки та системи управління господарським комплексом; стимулювання структурних перетворень економіки регіону.

Сталий розвиток регіону характеризується його можливістю забезпечувати позитивну динаміку соціально-економічних показників, рівня і якості життя населення, використовувати з цією метою інноваційні чинники і умови, у тому числі, збалансоване відтворення соціального, економічного, природно-ресурсного потенціалів. Для ефективного управління процесами сталого розвитку є необхідною ефективна система публічного управління.

Публічне управління сталим розвитком регіонів України передбачає організовані системні дії щодо забезпечення сталого і збалансованого функціонування регіональних систем, що мають на меті покращення якості та підвищення рівня життя населення.

Метою публічного управління сталим розвитком регіонів України має бути стимулювання розвитку територій, нездатних функціонувати в режимі саморозвитку, та підтримка й активізація соціальної мобільності населення окремих регіонів.

Ефективним публічне управління сталим розвитком регіонів України може бути лише за умови виконання його основних принципів, до яких належать: обґрунтоване та ефективне поєднання державного регулювання й ринкового саморегулювання залежно від ступеня адаптації до них регіонів та рівня їх депресивності; обґрунтування та реалізація механізмів державного регулювання регіонального розвитку в режимі «особливої відповідальності».

Серед пріоритетів публічного управління сталим розвитком регіонів ключовими на сьогоднішній день є:

- стимулювання та підтримка місцевих ініціатив щодо ефективного використання внутрішнього потенціалу регіонів;
- зменшення територіальної диференціації за індексом регіонального людського розвитку;
- формування конкурентоспроможності регіонів;
- стимулювання міжрегіональної інтеграції та запровадження дієвих інструментів для її державної підтримки; визначення проблемних територій у регіонах та реалізація державних заходів щодо вирішення проблем;
- створення ефективної системи охорони навколишнього природного середовища шляхом врахування екологічної складової у стратегіях регіонального розвитку;
- створення ефективних механізмів представництва інтересів регіонів на

загальнонаціональному рівні і територіальних громад – на регіональному рівні;

- формування з урахуванням документів Ради Європи та Європейського Союзу нормативно-правової бази, необхідної для реалізації державної регіональної політики, поліпшення матеріального, фінансового, інформаційного, кадрового та іншого ресурсного забезпечення розвитку регіонів, сприяння здійсненню повноважень органами місцевого самоврядування [2, с. 37].

Ефективність публічного управління сталим розвитком регіонів суттєво залежить від взаємодії між центральними органами державної виконавчої влади, місцевими (на рівні регіонів), органами державної виконавчої влади та органами регіонального самоврядування, а також від оптимальної організації влади безпосередньо на рівні субнаціональних регіонів первинного поділу.

Слід зазначити, що здійснення публічного управління територіального розвитку в Україні зіштовхується з багатьма труднощами. Перепонами публічного управління розвитку територій є відсутність єдиної нормативно встановленої процедури «відбору» регіональних проблем для прийняття рішень на державному рівні. До головних перешкод на шляху забезпечення ефективного публічного управління регіонального розвитку в Україні можна віднести:

- відсутність системного підходу до регіональної політики, невизначеність стратегічних перспектив регіонального розвитку;
- недостатнє використання існуючих інструментів державного регулювання, спрямованих на стимулювання розвитку регіонів, у тому числі депресивних територій;
- низьку інституційну та фінансову спроможність місцевих органів влади щодо вирішення питань місцевого значення;
- відсутність дієвих та ефективних механізмів формування місцевих бюджетів на основі гарантованих державою соціальних стандартів надання послуг населенню незалежно від місця проживання;
- незавершеність формування та недосконалість моделі управління на регіональному рівні [1, с. 63].

Отже, за сучасних умов ринкових перетворень публічне управління сталим розвитком регіонів стає ключовою ланкою державного управління, що формується під впливом багатьох факторів, певна сукупність яких створює підвалини його теоретичних засад і посилення регіональних і місцевих впливів.

Список використаних джерел

1. Базавлук Н. Ю., Рагімов Ф. В. Механізми державного управління сталим розвитком регіонів у контексті принципів належного врядування. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 2. С. 63–69.
2. Волинський Г. О. Про конкурентні переваги в умовах глобалізації. *Економіка України*. 2016. № 12. С. 37–41.
3. Гречко Т. К., Лісовський С. А., Романюк С. А., Руденко Л. Г. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку : [навч. посіб.]. Херсон : Грінь Д. С., 2015. 264 с.

4. Латинін М. А. Пастух К. В. Наукові та теоретико-правові засади державної економічної політики регіонального розвитку. *Державна економічна політика регіонального розвитку : монографія* / [М.А. Латинін, С.В. Майстро, Н.В. Статівка та ін.] ; за заг. ред. д. держ. упр., проф. М. А. Латиніна. Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2017. 240 с.

Гаврилюк Ю. М., кандидат філософських наук, доцент,
Мокрецова Н. Я., кандидат філософських наук, доцент,
*Харківський національний аграрний університет
імені В. В. Докучаєва, Україна*

МІЖ СЕЛОМ І МІСТОМ: ШЛЯХ ЗМІН СОЦІАЛЬНИХ РЕАЛІЙ ТА ГЕОКУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ

Прагнення сучасних соціологів пов'язані з пошуком шляхів розв'язання тих складних завдань, з якими стикнулася цивілізація, заснована на взаємозв'язку різних культур, релігій, традицій та способів відношення до світу. Поняття «глокалізація», яке використовують вже багато соціологів, вказує на співіснування різноспрямованих тенденцій: на тлі глобалізації замість очікуваного зникнення регіональних відмінностей відбувається їх збереження і посилення зростання інтересу до традицій глибокої старовини та відродженню мовних діалектів. Але водночас виникають і набирають силу явища іншого напрямку: сепаратизм, загострення інтересу до локальних відмінностей, антиглобалізм, світова та регіональна економічна нерівність. Геокультурний погляд на історичне та сучасне життя варто розглядати як одну з популярних альтернатив економічному детермінізму в соціальних науках, яка вже встигла зарекомендувати себе досить позитивно.

Модернізація сучасного світу розвивається як протилежність традиційному світу аграрної культури. Урбанізація, відсутність сталого розвитку аграрного виробництва та умов життя на селі зумовила міграцію населення із села у місто. Місто стало символом процесів глобалізації та модернізації по всьому світу, міграція до міст в усіх куточках планети зростає шаленими темпами, в кожному регіоні вона має свої особливості. Але незмінними є проблеми нерівності та бідності. Соціолог із Великої Британії Нгай Лін Сум дослідила ту групу населення великих міст Китаю, яка збільшилася після фінансової кризи 2008 року [див. 1]. Цю субкультуру вона називає субалтерною, а ідентичність її представників визначає терміном дяосі (лузери, програвші). Вони мешкають на окраїнах міст, їх помешкання часто не мають вікон, розташовані на балконах, складах, недобудовах, бомбосховищах та підвалах, за що отримали назву «плем'я щурів». Вони не мають прав на прописку у містах та на соціальну допомогу, їх праця важка та малооплачувана.

При цьому практично усі молоді мігранти мають доступ до соціальних мереж, де можуть поспілкуватися з різними верствами населення, висловити свої думки, у тому числі розказати про свої відчуття нерівності та несправедливості. Молоді субалтерни стали називати себе дяосі та створили власні групи, канали,